

NOCTUA

SIVE

NOVA EX BIBLIOTHECA VETERINARIA

Kiadja a Szent István Egyetem Állatorvos-tudományi Könyvtára

2006. szeptember
10. évfolyam 3. számGONDOLATOK A PUBLIKÁCIÓS
TEVÉKENYSÉG ÉRTÉKELÉSÉHEZ

A világon egyre nagyobb figyelmet fordítanak a tudományos teljesítmény mérésére, melyben fontos szerep jut a publikációs aktivitás és a publikációk idézettségi vizsgálatának. A tudományos kutatások kiemelkedő eredményeiért folytatott versenyben minden kutató és minden kutatóhely szembesül a megmértetéssel, a kutatómunka hatékonyságának minősítésével, értékelésével. Különösképpen igaz ez az orvos- és élettudományi kutatások területén, ahol a legújabb eredmények igen széles körű publicitást kapnak: a folyóiratokat olvassák, a cikkekre, publikációkra hivatkoznak. Így egy publikáció értékének egyik jellemzője az idézettség, míg a másik, hogy milyen impakt faktor (IF) értékű lapban jelent meg a közlemény.

Egy kis történet...

Az impakt faktor (IF) egy adott folyóiratban megjelent közleményekre vonatkozó, két éven át megjelent hivatkozások és az eredeti cikkek arányát kifejező mérőszám, amely a folyóirat tudományos minőségét is jelzi. Az impakt faktor mint mérőszám, és az ún. citációs (hivatkozási) indexek bevezetésének lehetőségéről és szükségességéről először *Eugene Garfield* tudósított 1955-ben¹. A tudományometriai vizsgálatokkal foglalkozó szakemberek két legfontosabb forrása:

- a Journal Citation Report (JCR= impakt faktor jegyzék)
- a Science Citation Index (SCI - 1956 +) és ennek elektronikus változata: a Web of Science (WoS - 1974+)

Az elmúlt években ugyan számos újabb értékelési modell született, amelyek elsősorban egy adott régió (pl. Európa), szakterület, nyelvterület sajátosságait veszik figyelembe, de az értékelések alapja ma még a fent említett JCR és a WoS.

És a gyakorlat...

Az egyetemi könyvtárakban – az Elektronikus Információszolgáltatás (EISZ) keretében – hosszú évek óta számítógépes hálózaton lehet használni a Web of Science adatbázist. A kutatók jelentős része ismeri a WoS nyújtotta irodalomkutatási és citáció-elemzési lehetőségeket, naprakészen ellenőrizheti a cikkeire történt hivatkozásokat. A kutatók másik része, különösen az országos intézetekben tevékenykedők, az MTA-hoz vagy az egyetemi könyvtárakhoz fordulnak a szükséges tudományometriai elemzések végzését kérve.

A könyvtárosok fontos feladata, hogy a rendelkezésre álló bibliográfia alapján megkeressék az egyes munkákra történő hivatkozásokat (ezt hívjuk citációs elemzésnek), összeállítsák a hivatkozások listáját, és megvizsgálják a bibliográfiában feltüntetett folyóiratok hangsúlyosságát a nemzetközi tudományos kommunikációban (hatástényező vizsgálat, impaktálás). Az impaktálás kényes munkafolyamat, amelyben a könyvtáros tételenként kikeresi az egyes publikációkhoz tartozó impakt faktorokat (amely annak a folyóiratnak, amelyben a publikáció megjelent, a publikálás évében mutatott impakt faktora), ezután elkülöníti az impakt faktorral súlyozható tudományos cikkeket azoktól a közleményektől, amelyek az érvényes határozatok

értelmében nem kaphatnak IF-t (mint például a kongresszusi előadások rövid összefoglalói). Az ilyen módon értékelhető valamennyi publikációhoz tartozó impakt faktort összeadja, így képezve a kumulatív impakt faktort, amely egy szerző (vagy intézmény) szakirodalmi tevékenységére jellemző.²

Az Állatorvos-tudományi Kar szakirodalmi tevékenységének értékelése
2000-2004 között

Az elemzés során vizsgáltuk az **egyéni** teljesítményt, 67%-os részvétellel. Az oktatók/kutatók bibliográfiai alapján mintegy 3000 cikk értékelésére került sor. A felmérésben csak a tudományos megítélés alá kerülő munkák szerepeltek, tehát az impakt faktoral rendelkező folyóiratok közleményei. A **tanszéki mérés során kiszűrtük a többszerzős cikkeket**, a továbbiakban csak egyszer szerepelnek, ez magyarázza a két oszlop közötti különbséget. Az adathalmazból táblázatokat, grafikonokat készítettünk a szakirodalmi munkásság bemutatása céljából. Egy kis ízelítő:

A 2000-2004 között megjelent cikkek IF értékeinek egyéni/tanszéki összevetése

Tanszék neve	Összesített impakt faktor	
	Egyéni összes	Tanszéki összes
Állategészségügy	4,250	3,943
Állathigiénia	18,771	9,684
Állattenyésztés	65,239	32,010
Anatómia	135,220	93,416
Belgyógyászat	48,538	31,274
Biomatematika	33,104	14,710
Élettan	118,984	74,592
Élelmiszerhigiénia	13,045	11,213
Gyógyszerteremtés	14,431	10,784
Járványtan	46,505	39,645
Kémia	34,770	21,866
Kórbonctan	35,888	23,069
Nagyállat Klinikai	34,496	25,685
Növénytan	7,997	7,997
Ökológia	81,323	81,198
Parazitológia	51,467	44,158
Sebészet	7,828	7,230
Szülészet	86,146	45,780
Összesen:	838,002	578,254
	(3000 cikk)	

¹ Jehoda Imola: Európai tudományometriai modellek az orvos-és egészségügyi tudományi publikációs tevékenység értékeléséhez = TMT 53.évf. 2006. 5/224-237

² A SZIE Állatorvos-tudományi Kar szakirodalmi tevékenységének vizsgálata 2000-2004 között. Kézirat

A felmérés tükrözi a kar tudományos szakirodalmi tevékenységét. Világosan rámutat arra, hogy milyen publikációs gyakorlat honosodott meg, jelzi a cikkek elhelyezésének szokásait, a folyóiratok körét. A szakmai és nyelvi eltéréseket (elméleti-klinikai, angol-magyar, hazai-külföldi szerzőgárda stb.) is nyomon lehet követni.

Összességében a felmérés jó eredményt mutat. Az elkészült összeállítás a publikálás szempontjából minősíti a tanszéki teljesítményeket, ami reményeink szerint növelni fogja a publikációs "kedvet". (Szabóné Szávay Judit)

MÉRHETŐ TUDOMÁNY

Gyakran merülnek fel kétségek afelől, hogy a publikációs mutatók megfelelő értékmérői-e a tudományos tevékenységnek. Az egyik legutóbbi vita a *Magyar Tudomány* januári számában (<http://www.matud.iif.hu/06jan.html>) zajlott, a Tudós fórum hasábjain³. Minél szűkösebbek a gazdasági lehetőségek, annál élesebb a verseny a forrásokért a tudományos műhelyek között, és annál fontosabb a teljesítmény "objektív" bizonyítása.

Hazánkban sincs ez másként. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára évtizedek óta biztosítja a tudományterületi vizsgálatok háttérét, és 2001-ben létrejött az MTA Tudományos Publikációs Adattára (<http://www.mtatpa.hu/main.jsp>), amely jelző nélkül is lehetővé teszi, hogy a mintegy 12 000 kutató közleményeiben keressünk. De milyen a hazai tudományos teljesítmény nemzetközi összehasonlításban?

Erre a kérdésre próbált egy brit kutató munkája nyomán⁴ választ adni **Schubert András - Mosoniné Fried Judit: A magyar tudomány mérhető teljesítménye** című tanulmányában (<http://www.mta.hu/index.php?1597>). Az 1997 és 2001 közötti időszakra végeztek tudományterületi vizsgálatot. Magyarországot a publikációk száma alapján a világ rangsorában a 26-27. helyen van (Dánia, Finnország, Ausztria szomszédságában). A tanulmányok idézettségét tekintve azonos helyet foglalunk el, bár említett "szomszédaink" e tekintetben jóval előrébb rukkoltak. Az ún. idézet-intenzitás (az idézetek száma és a bruttó hazai termék aránya) alapján a kelet-európai térség legjobb helyezését foglaljuk el. A Web of Science hivatkozásainak elemzése alapján a hatezer legidézettebb kutató között öt magyarországi szerepel:

Csörgő Sándor matematikus, Freund Tamás és Palkovits Miklós neurobiológus, Schubert András információkutató, Szabó Csaba gyógyszerkutató. Az országok sorában ezzel a 24. helyet "vívtuk ki". A kutatóhelyeket is rangsorolják az átlagot legalább 20%-kal meghaladó publikációs teljesítményük alapján. Hazánkban a szegedi és a debreceni egyetemek tartoznak ebbe a "ligába". A hús legidézettebb (20-nál magasabb impakt faktorú) folyóiratban közölt publikációk alapján azonban Magyarország nem foglal el kiemelkedő helyet, jelentősen elmarad pl. Auszriától. Az egy kutatóra jutó publikációk száma 25-45, amivel a 18. helyen állva megelőzzük Németországot, sőt az USA-t is, viszont messze elmaradunk Ausztria, Csehország stb. mögött. A szabadalmakat tekintve a 22. helyet foglaljuk el. Ez a rang azonban leszakadásunkat mutatja: az 5. helyen álló Auszriában pl. nyolcszor annyi szabadalom jut egy kutatóra, mint nálunk. Ebben is tükröződik a bruttó hazai termék (GDP) és a kutatási és fejlesztési ráfordítások arányának és hatékonyságának romlása.

A HVG hasábjain is találunk egy elemzést arról, hogy **"Mit ér a tudós, ha magyar"**⁵. Ebből megtudhatjuk néhány kutató "kumulatív impakt faktorát": a csúcson az akadémia elnöke áll. Az akadémikusok közül a társadalomtudósok esetében nem jelentős – ha egyáltalán van – az impakt faktor. A természettudósok, az élettudományok művelői több száztól 10 alatti impakt faktortal rendelkezhetnek. A nem akadémikus köztestületi tagok közül az élen két biológus áll 674 és 526 "ponttal", majd egy neurobiológus következik 357-tel. A legidézettebbek rangsorában elfoglalt helyünk is szép, ha figyelembe vesszük, hogy a kutatók száma (1000 munkavállalóra) csak kb. 60%-a az EU-s átlagnak, a kutatásra jutó források pedig hatodát teszik ki az Unió alapító államaiban elkölthetőnek. Különösen nehéz helyzetbe kerültek az alapkutatók.

Hogyan aránylik a mi kutatóink teljesítménye ezekhez az országos mutatókhoz? Az előző cikkben ismertetett elemzés alapján (amelyben a klinikusoktól kezdve az akadémikusig mindenki szerepel) kedvezően: a vizsgálat öt éve alatt (az akadémiai felmérés is öt évet fed) átlagosan 12 publikáció származott az egyetemi oktatók-kutatók tollából (a legtermékenyebb szerző 53 tanulmányt készített!), személyenként átlagosan 8,9 impakt faktort "gyűjtöttek" (a legmagasabb egyéni teljesítmény 38 feletti), a legtöbb hivatkozás egyetlen szerzőnek az öt év alatt írt műveire 164! (O. É.)

KERESŐSULI

Helyreigazítás

A Noctua előző számában, a keresősuli 2. leckéjében szereplő táblázatban harmadikként megjelent diagram a mellette álló felirattól eltérően természetesen a logikai NEM kapcsolatot ábrázolja. Ismét felhívjuk a figyelmet, hogy a keresősuli leckéi a könyvtár honlapjáról is letölthetők, kinyomtathatók.

Keresősuli 3.

Megvan-e...?

Az Állatorvos-tudományi Könyvtár katalógusa

A könyvtár katalógusa a honlap nyitó oldalának jobboldali menüjéből egy klikkeléssel érhető el, mind önállóan, mind a Szent István Egyetem többi könyvtárával közös felületen. Ez utóbbi esetben a kereső oldalon jelöljük, hogy mely könyvtár állományában akarunk keresni. A katalógus több, mint 20 évre visszamenően tartalmazza a könyvtár anyagát, a magyar állatorvosok valamennyi közleményét, és az állományban megtalálható összes folyóiratot, régi könyvet és disszertációt. A keresés minden elemét részletesen ismereti a "Segítség" menü.

Megjegyzés: A HUNTEKA könyvtári rendszer, amelyből katalógusunk is származik, fejlesztés alatt áll. Reméljük, hogy a jelenlegi nehézségeket hamarosan kiküszöbölik.

Megvan-e a könyvtárban Dohy (vagy Dohi?) genetika könyve?

1. Használjuk először a gyorskeresést! A címhez és a szerzőhöz is beírhatunk több szót, amelyeket "ÉS" kapcsolattal értelmez az adatbázis. Csonkolásra és egy karakter helyettesítésére is mód van. A keresést az "enter" megnyomásával indíthatjuk.

Ebben az esetben a genetika és ragozott alakjai, illetve a szerző nevének "y" vagy "i" végződésű alakjai is kijönnek. Az eredmény (a közös katalógusban) 23 tétel, számos cikk.

2. Érdemes az összetett keresésre "váltani". (Itt könyvtárat is választhatunk.)

³ Bence Gyula: H-index: egy új javaslat az egyéni tudományos teljesítmény értékelésére Marton János - Pap Kornélia - Hulesch Helga: Impakt faktor és kutatási teljesítmény - az értékelés gyakorlata Papp Zoltán: Mire és hogyan nem lenne szabad használni az impakt faktort? = Magyar Tudomány, 2006. 1. 99. URL: <http://www.matud.iif.hu/06jan.html>

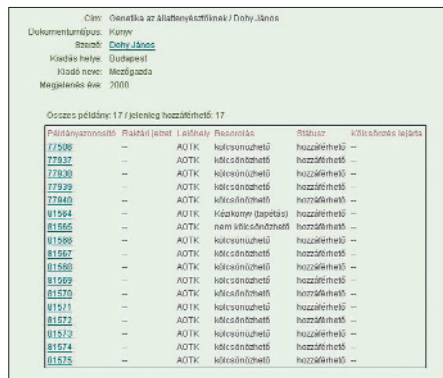
⁴ King, D.A.: The scientific impact of nations. = Nature. 2004. 430. 311-316.

⁵ Zádori Zsolt: Ész kilóra. Mit ér a tudós, ha magyar. URL: <http://hvg.hu/itthon/20060516tudosmagyarmita.aspx>. Létrehozva: 2006. május 17.

Kiegészíthetjük keresésünket a "Dokumentumtípus" mezőben a "könyv" választásával, a keresési eredmény jóval pontosabb lesz. Ezek közül pipával megjelölve kiválaszthatjuk a bennünket érdeklő(ke)t. Az "export" gomb megnyomása után válasszuk az "olvasható" formátumot, állítsuk be igényeink szerint (javasoljuk a rövid formát) és küldjük el vagy nyomtassuk, mentjük a találatokat.

Van-e kölcsönözhető példány?

Kattintson a kiválasztott könyv címére, azonnal meglátja hány hozzáférhető példány van.

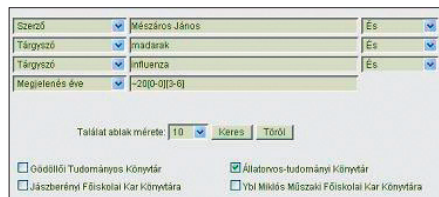
Keresősuli 4.

Mit írt X erről...? Az Állatorvos-tudományi Könyvtár katalógusa Magyar Állatorvosi Bibliográfia

Mit írt Mészáros János akadémikus a madárinfluenzáról az utóbbi három évben? Összetett keresésre készülünk, ezért választunk először a helyes nevek, kifejezések megtalálására szolgáló "böngészés" menüpontot.

Itt meg kell határozni, hogy mely könyvtár szókészletében és mely mezőben akarunk keresni. Esetünkben a név megadása után ki tudjuk választani a megjegyzés nélküli, első

nevet. A balra mutató nyílra kattintva ezt áttemelhetjük a kereső ablakba. További böngészéssel (a címben vagy tárgyszavak között) megtalálhatjuk és áttemelhetjük a megfelelő "madarak" és "influenza" kifejezéseket. Jobb oldalon választhatunk operátort: ez jelenleg "ÉS" lesz, mindhárom kifejezés között.

Figyelem! Szükség esetén a "VAGY" kapcsolatot a keresés első két vagy három sorába tegyükl!

Az évszám (keresési intervallum) meghatározásához a "kiadás éve" mezőbe írjuk a következőt: ~200[3-6], vagyis hullámvonal, az első három számjegy, a negyedik számjegy szögletes zárójelben a tól-ig-et jelző kötőjellel.

A keresés eredménye három tétel lesz. A cikk adatait a címre kattintva kapjuk meg. A könyvekhez hasonló exportálási lehetőségeink vannak. Kérjük itt is az olvasható formátumot, ez tartalmazza a forrásdokumentum, a folyóirat adatait is!

Keresősuli 5.

Elérhető-e Magyarországon a ... folyóirat?

Előfordul, hogy egy meghatározott folyóiratot vagy egy meghatározott szakterület folyóiratait szeretnénk megtalálni Magyarországon. Ilyenkor a **Nemzeti Periodika Adatbázis**hoz fordulhatunk, amely tartalmazza a hazánkban fellelhető **összes** külföldi folyóiratot, és jórésben a hazaiakat is. Ezt az Országos Széchényi Könyvtár működteti. Honlapján (<http://www.oszk.hu>) a "KATALÓGUS" alatt válasszuk az "ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI

KÖNYVTÁRAT", majd a "KERESÉS - ADATBÁZIS VÁLASZTÁS" pontot. A felugró listában jelöljük meg a **Nemzeti Periodika Adatbázist**.

Választhatunk egyszerű vagy összetett keresést. Mindkét esetben meghatározhatjuk, hogy mely mezőkben (pl. BÁRMELY KULCSSZÓ, CÍM KULCSSZÓ, TÁRGYI KULCSSZÓ) forduljon elő az általunk beírt kifejezés, amely (?-lel) csonkolható is.

Nézzük meg például, hogy milyen angol nyelvű állatorvosi folyóiratok járnak/jártak a magyar könyvtárakba? Az "ÖSSZETETT KERESÉSBEN" az "OSZTÁLYOZÁS: TÁRGYI KULCSSZÓ"-hoz írjuk be, hogy "állatorvos?" (nem tudjuk, pontosan állatorvos-tudomány, állatorvoslás stb. lesz-e a tárgyszó, de így mindent megtalálunk!), majd egy másik sorban keressük ki a "NYELV" mezőben az angol kódját. A két sort "ÉS"-sel összekapcsolva 142 találatot kapunk! (lásd a lap alján a bal oldali ábrát)

Ezek közül már az első érdekes: "Journal of tropical veterinary science". Kattintsunk a "TELJES MEGJELENÍTÉS" lehetőségre. Ekkor a folyóiratra vonatkozó összes információt megkapjuk, az alsó sorban a könyvtárak adatait. Rögtön látszik, hogy bizony ez közel 100 éves kiadvány, de néhány évfolyama megtalálható az Állatorvos-tudományi Könyvtárban (B46-os kód). A kódra kattintva megtaláljuk a könyvtár eléréséhez, a cikk rendelkezéséhez szükséges adatokat. (lásd a lap alján a jobb oldali ábrát)

Egy ismert folyóiratot a legegyszerűbben úgy találhatunk meg, ha címét bírjuk a "BÖNGÉSZÉS" - CÍM keresősorba.

FOTÓKIÁLLÍTÁS

Dr. Kovács Katalin állatorvos "Gyönyörű természet" című fotókiállítását az Állatorvos-tudományi Könyvtár olvasótermében 2006. decemberéig tekinthető meg.

